

Porvoon kotihoidon myöntämis- perusteet ja soveltamisohjeet

Hyväksytty 16.2.2021, § 22
Porvoon sosiaali- ja terveyslautakunta

Sisällys

1	Kotihoidon määritelmä	3
2	Kotihoidon tavoitteet	3
3	Kotihoidon asiakkaat	4
4	Kotihoidon palveluprosessi	4
4.1	Palvelutarpeen tunnistaminen ja arviointi	4
4.2	Hoito- ja palvelusuunnitelma.....	5
4.3	Palvelu- ja maksupäätös.....	5
4.4	Kotihoidon toteutus.....	6
5	Kotihoidon myöntämisperusteet	6
5.1	Tilapäinen kotihoito.....	7
5.2	Säännöllinen kotihoito	7
6	Kotihoidon sisältö	9
7	Palvelun muut edellytykset	11

1 Kotihoidon määritelmä

Kotihoito on kotiin annettava sosiaali- ja terveydenhuollon yhteinen palvelu, jossa asiakkaalle annetaan sekä sairaanhoitoa ja lääkinällistä kuntoutusta että henkilökohtaista arjen käytännön toimiin liittyvää huolenpitoa tai apua.

Sosiaalihuoltolain 20 §:n (1301/2014) mukaan kotihoidolla tarkoitetaan kotipalvelun ja terveydenhuoltolain 25 §:ään sisältyvien kotisairaanhoidon tehtävien muodostamaa kokonaisuutta. Kunnan on järjestettävä alueensa asukkaiden kotisairaanhoidon. Kotisairaanhoidon on hoito- ja palvelusuunnitelman mukaista tai tilapäistä potilaan asuinpaikassa, kotona tai siihen verrattavassa paikassa moniammatillisesti toteutettua terveyden ja sairaanhoidon palvelua. Sosiaalihuoltolain 19 §:n mukaan kotipalvelulla tarkoitetaan asumiseen, hoitoon ja huolenpitoon, toimintakyvyn ylläpitoon, asiointiin sekä muihin jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittamista tai niissä avustamista.

Kotihoito voidaan järjestää kunnallisena omana tuotantona tai hankkia ostopalveluna tai palvelusetelillä. Järjestämistavasta riippumatta julkisin varoin järjestetty kotihoito noudattaa tämän asiakirjan periaatteita, sisältöä ja ohjeita. Asiakirja määrittelee kotihoidon palvelun myöntämisperusteet ja kotihoidon sisällön.

Kotona asumista tuetaan myös erilaisilla tukipalveluilla, joita ovat mm. ateriapalvelu, päivätoiminta, turvapuhelin ja lyhytaikaishoito. Näille palveluille on määritelty sosiaali- ja terveyslautakunnan hyväksymät myöntämisperusteet erikseen.

Lapsiperheiden sosiaalipalveluiden kotipalvelun järjestäminen perustuu sosiaalihuoltolakiin (710/1982 ja 1301/2014) ja lapsiperheiden kotipalvelu myönnetään Lapsi- ja perhepalveluissa.

2 Kotihoidon tavoitteet

Porvoon vanhus- ja vammaispalvelujen tavoitteena on mahdollistaa palvelun tarvisijoiden turvallinen kotona asuminen. Kotona asumista tuetaan ensisijaisesti järjestämällä ennaltaehkäiseviä, hyvinvointia tukevia ja kuntouttavalla työotteella toteutettuja palveluita. Laadukkaat ja asiakaslähtöiset palvelut tarjotaan asukkaille tasapuolisesti.

Kotihoidon tavoitteena on vahvistaa asiakkaan osallisuutta ja omatoimisuutta. Asiakasta tuetaan selviytymään jokapäiväisessä elämässä hänen yksilölliset voimavaransa huomioon. Omaisia ja lähipiiriä tuetaan tarvittavin keinoin osallistumaan läheisensä hoitoon ja olemaan apuna arjessa. Kotihoidon avulla turvataan erityisesti paljon tukea ja palvelua tarvitsevien henkilöiden kotona selviytyminen.

Laadukas kotihoito tuottaa asiakkaalle oikeita palveluja oikeaan aikaan. Kotihoito toteutetaan moniammatillisesti yhteistyössä sosiaali- ja terveystieteiden kanssa. Asiakkaan osallisuuden ja sosiaaliseen verkostoon kiinnitetään erityistä huomiota.

3 Kotihoidon asiakkaat

Kotihoidon palveluja voidaan myöntää kaikenikäisille. Asiakas tarvitsee tukea kotona selviytyäkseen alentuneen toimintakyvyn vuoksi. Toimintakyky voi olla alentunut mm. pitkäaikaisrauden, vamman, kehitysvamman tai muistisairauden vuoksi.

4 Kotihoidon palveluprosessi

4.1 Palvelutarpeen tunnistaminen ja arviointi

Kotihoidon asiakkuus alkaa mahdollisen palvelutarpeen tunnistamisesta. Tarpeen voi tunnistaa henkilö itse, hänen läheisensä/lähipiirinsä, sosiaali- ja terveystoimen edustaja tai muun verkoston edustaja. Mahdollisesta palvelutarpeesta ilmoitetaan ikäihmisten palveluohjausyksikkö Ruoriin, josta järjestetään palvelutarpeen arviointi tarvittavassa laajuudessa.

Palvelutarpeen vireille tulon jälkeen tehdään palvelutarpeen arviointi. Mikäli henkilö on yli 75-vuotias tai saa vammaisetuksista annetun lain (570/2007) 9 §:n mukaista ylintä hoitotukea, tulee palvelutarpeen arviointi tehdä seitsemän arkipäivän kuluessa palvelutarpeen tunnistamisesta. Arviointiin liittyy yleensä kotikäynti, jonka tekee sosiaali- tai terveydenhuollon ammattilainen. Arviointi voidaan toteuttaa myös moniammatillisesti eri ammattilaisien yhteistyönä.

Hoidon ja palvelun tarvetta arvioidaan yhdessä asiakkaan ja hänen omaisensa, läheisensä tai laillisen edustajansa kanssa. Arvioinnin lähtökohtana on henkilön oma tahto ja näkemys voimavaroistaan ja niiden vahvistamisesta. Asiakkaan itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan.

Palvelutarpeen arvioinnissa kartoitetaan asiakkaan toimintakyky ja kuntoutumisen mahdollisuudet. Palvelutarpeen arviointi kattaa kaikki toimintakyvyn ulottuvuudet, joita ovat fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja kognitiivinen toimintakyky sekä taloudellinen tilanne.

Arviointikäynnillä selvitetään esimerkiksi:

- kotona selviytyminen huomioiden asiakkaan fyysinen, psyykkinen ja kognitiivinen toimintakyky sekä sosiaalinen verkosto
- kotiympäristö ja asuinolosuhteet
- omaisten tuen tarve ja mahdollisuus osallistua hoivaan / hoitoon
- avun tarve ja tehdään yhteinen suunnitelma toimintakykyä ylläpitävistä palveluista
- apuvälineiden sekä kodin muutostöiden tarve
- taloudellisten tukien tarve sekä ohjaus ja apu niiden hakemiseen
- asiakkaan palvelun ja hoidon tarve

Asiakkaan palvelutarvetta arvioidaan RAI-järjestelmän ja sen toimintakykymittareiden avulla. Tarvittaessa käytetään myös muita arviointimenetelmiä.

RAI (Resident Assessment Instrument) on laaja asiakkaan hoidon tarpeen ja laadun arviointimenetelmä. Toimintakykymittarit mittaavat asiakkaan arjen suoriutumista, psyykkistä ja kognitiivista vointia, sosiaalista toimintakykyä ja hyvinvointia, terveydentilaa, ravitsemusta ja kipua. Mittareiden avulla saadaan objektiivinen kuva asiakkaan palvelutarpeesta.

Palvelutarpeen uudelleenarviointi tehdään tilanteissa, joissa palvelutarve muuttuu olennaisesti esimerkiksi toimintakyvyn muutosten takia. Palveluntarve voi lisääntyä, vähentyä tai päättyä.

4.2 Hoito- ja palvelusuunnitelma

Asiakkaan, hänen lähipiirinsä ja tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa määritellään yhdessä avun tarpeeseen vastaavat palvelut. Palvelut voivat muodostua julkisista tai yksityisistä peruspalveluista tai sosiaali- ja/tai terveyspalveluista. Järjestettävät palvelut kirjataan asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelmaan, joka toimii myös asiakasmaksuperusteena. Hoito- ja palvelusuunnitelma tarkistetaan tarvittaessa, kuitenkin vähintään kaksi kertaa vuodessa.

4.3 Palvelu- ja maksupäätös

Kotihoidon myöntäminen perustuu Porvoon sosiaali- ja terveyslautakunnan hyväksyntään myöntämisperusteisiin. Asiakas saa hänelle myönnettävistä palveluista päätöksen, johon

on kirjattu palvelun sisältö, järjestämistapa ja tuntimäärä. Päätös on lähtökohtaisesti toistaiseksi voimassa oleva. Se voidaan tehdä määräaikaiseksi, jos siihen on perusteltu syy.

Asiakkaan ja puolison bruttotulot ja kotihoidon määrä vaikuttavat asiakasmaksuun tai palvelusetelin arvoon. Päätöksenteon yhteydessä tarkastetaan asiakkaan tulot. Kotihoidon jatkuessa tulotiedot tarkistetaan vuosittain. Mikäli tuloissa tapahtuu muutoksia, tulee asiakkaan tai hänen edustajansa ilmoittaa siitä palvelun myöntäneelle taholle. Palvelu- ja maksupäätös päivitetään, kun asiakkaan palvelutarve tai taloudellinen tilanne olennaisesti muuttuu.

4.4 Kotihoidon toteutus

Kotihoito toteutetaan vuorokauden ympäri vuoden jokaisena päivänä ja asiakkaan yksilöllisen hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti joko kotikäynteinä ja/tai etäpalveluna. Etäpalvelu voi olla esimerkiksi puhelinkontakti tai kuvavälitteinen etäkäynti. Etäkäynneillä käytettävät laitteet tulevat kotihoidosta ja sisältyvät kotihoidon maksuun. Kotihoidon tarvetta ja asiakkaan toimintakykyä arvioidaan jatkuvasti palvelun toteutuksen aikana. Yhteistyössä ammattilaisen, asiakkaan ja omaisten kanssa tehdyn arvioinnin perusteella palveluja voidaan tarvittaessa lisätä, vähentää tai lopettaa.

Mikäli asiakas ja hänen omaisensa/muu läheisensä ovat eri mieltä asiakkaan hoidon ja palvelun tarpeesta, pyritään kunnioittamaan asiakkaan toivetta. Muistisairaiden ikäihmisten kohdalla neuvotellaan lähiomaisten kanssa, tarvitaanko asiakkaalle maistraatin selkeä edunvalvontapäätös.

Kun kyse on palvelujen lopettamisesta, tehdään asiakkaalle tästä aina kirjallinen päätös, josta hän voi halutessaan tehdä oikaisuvaatimuksen Porvoon kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden osastolle. Ennen palvelujen lopettamista asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa kanssa pyritään keskustelemaan ja heidän mielipidettään pyritään kuulemaan.

5 Kotihoidon myöntämisperusteet

Myöntämisperusteiden avulla kotihoidon palveluja kohdennetaan henkilöille, jotka alentuneen toimintakykynsä vuoksi tarvitsevat tukea kotona selviytymisessä. Palvelujen myöntämisperusteiden tavoitteena on asiakkaiden tasavertainen ja oikeudenmukainen kohtelu.

5.1 Tilapäinen kotihoito

Tilapäistä kotihoitoa järjestetään henkilölle,

- 1) jonka toimintakyky on väliaikaisesti heikentynyt ja hoidon tarve on tilapäinen ja
- 2) jonka hoidon toteuttaminen vaatii sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön ammattiosaamista ja
- 3) joka ei itse tai saattajan turvin pysty hakeutumaan terveydenhuollon palveluihin.

Tilapäisellä kotihoidolla tarkoitetaan joko kertaluonteisina käynteinä toteutettavaa kotihoitoa tai määrääjäksi suunniteltua kotihoitoa. Kertaluonteisia käyntejä ovat erilaiset sairaanhoidolliset toimenpiteet, esimerkiksi verikokeet, pistokset ja muu lääkehoito, ompeleiden poisto ja haavanhoito.

Määräaikaisen kotihoidon kesto on yksilöllinen. Syy määräaikaiselle kotihoidolle voi olla esimerkiksi sairaalajakson jälkeinen kuntoutuminen. Palvelu voi päättyä tai muuttua yhteistyössä ammattilaisen, asiakkaan ja omaisten kanssa tehdyn arvioinnin perusteella säännölliseksi kotihoidoksi.

5.2 Säännöllinen kotihoito

Säännöllistä kotihoitoa myönnetään henkilölle, joka täyttää seuraavat edellytykset:

- 1) henkilön fyysinen, psyykkinen, kognitiivinen tai sosiaalinen toimintakyky on alentunut,
- 2) henkilö ei selviydy itsenäisesti tai omaisten avulla sairaanhoidollisista toimenpiteistä ja/tai päivittäisistä perustoiminnoista,
- 3) henkilön hoito ja huolenpito vaatii erityistä ammattitaitoa,
- 4) henkilön palveluntarve on säännöllistä, vähintään kaksi kertaa viikossa ja
- 5) henkilön palveluntarpeeseen ei pystytä vastaamaan muilla palveluilla.

Asiakkaan palvelutarve arvioidaan aina kokonaisarvioinnin perusteella. Kotihoitoa myönnettäessä suuntaa antavina RAI-toimintakykymittareiden arvoina pidetään alla mainittuja:

RAI toimintakyky-mittari	Arvo vähintään	Selite ja asteikko	Sisältö
MAPLe_5	2 eli lievä palvelutarve	Kuvaa asiakkaan hoidon ja palvelun tarvetta asteikolla 1–5 (vähäinen palvelutarve – erittäin suuri palvelutarve)	<ul style="list-style-type: none"> • päivittäiset toiminnot • kognitiiviset toiminnot • käyttäytymiseen liittyvät oireet • kotiympäristön olosuhteiden arviointi • lääkitys • ym. muuttujat
ADL_H	1 eli ohjauksen tarvetta	Kuvaa asiakkaan arkisuoriutumista päivittäisissä toiminnoissa asteikolla 0–6 (itsenäinen – täysin autettava)	<ul style="list-style-type: none"> • liikkuminen kotona • ruokailu • wc:n käyttö • henkilökohtainen hygienia
CPS	2 eli lievä häiriö	Kuvaa asiakkaan kognitiivista kykyä asteikolla 0–6 (ei häiriötä – erittäin vaikea häiriö)	<ul style="list-style-type: none"> • lähimuisti • ymmärretyksi tuleminen • päätöksentekokyky • kyky syödä itse

Henkilöt, jotka eivät täytä myöntämisperusteita ohjataan omaisten, yksityisten tai kolmannen sektorin palveluiden piiriin.

Säännöllistä kotihoitoa voidaan myöntää edellä mainituista myöntämisperusteista poiketen, jos

- henkilö on pienituloisen eikä hän pysty ostamaan tarvittavaa palvelua yksityisiltä palvelutuottajilta. Pienituloisuuden rajana pidetään samaa tulorajaa kuin takuueläkkeessä.
- henkilö on omaishoidon tuen piirissä ja kotihoidolla tuetaan omaishoitajaa tämän huolehtiessa muusta kokonaisuudesta
- henkilön kokonaistilanne vaatii kotihoidon ja asiakasohjausyksikön seurannan
- henkilö on sairautentunnoton ja hänen avuntarpeensa on suurempi kuin itse kokee. Henkilön turvallisuuden vaarantavat harhaisuus tai harhaluuloisuus.
- henkilö on vammaisen ja hänen kotiinsa järjestettävän palvelun kokonaisuus edellyttää kotihoitoa.

6 Kotihoidon sisältö

Kotihoito perustuu aina asiakkaan yksilölliseen hoito- ja palvelusuunnitelmaan. Kotihoito suunnitellaan ja toteutetaan asiakkaan omia voimavaroja ja omatoimisuutta tukien ja vahvistaen. Jokaiselle asiakkaalle nimetään omahoitaja, joka vastaa asiakkaan hoito- ja palvelukokonaisuudesta.

Kotihoidon sisältö on kuvattu tarkemmin alla olevassa taulukossa:

<i>Toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • tuetaan ja vahvistetaan asiakkaan omia voimavaroja ja omatoimisuutta kuntouttavalla työotteella • arvioidaan palvelutarvetta säännöllisesti • arvioidaan apuvälineiden tarve ja järjestetään tarvittavat apuvälineet
<i>Kodin turvallisuus</i>	<ul style="list-style-type: none"> • arvioidaan ja edistetään kodin toimivuutta, esteettömyyttä ja turvallisuutta säännöllisesti • testataan palovaroittimien ja turvapuhelimen toimivuus säännöllisesti

<i>Henkilökohtaisissa toiminnoissa avustaminen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • avustetaan hygienian hoidossa • avustetaan pukeutumisessa • avustetaan wc-toimissa <p>Kodin ulkopuolinen peseytymispalvelu on tarkoitettu niille säännöllisen kotihoidon asiakkaille, joilla ei ole suihku- tai peseytymismahdollisuutta kotona. Palvelusta peritään erillinen käyntimaksu.</p>
<i>Ravitsemuksesta huolehtiminen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • arvioidaan ravitsemustilaa säännöllisesti • varmistetaan ravinnon ja nesteytyksen riittävyys • lämmitetään ruoka • avustetaan ruokailussa • avustetaan kauppalistan laadinnassa ja tilauksessa
<i>Terveystilan seuranta</i>	<ul style="list-style-type: none"> • arvioidaan terveystilaa ja yleistä vointia säännöllisesti • konsultoidaan tarvittaessa hoitavaa lääkärinä • tehdään tarvittaessa asiakkaan toimintakykyä arvioivia testejä
<i>Lääkehoito</i>	<ul style="list-style-type: none"> • toteutetaan lääkehoitoa hoitavan lääkärin määräysten mukaisesti • seurataan ja arvioidaan lääkehoidon vaikuttavuutta • noudetaan asiakkaan lääkkeitä apteekista tarvittaessa
<i>Sairaanhoidolliset tehtävät</i>	<ul style="list-style-type: none"> • sairauksiin liittyvät seurannat ja jatkoseurannat • hoitotoimenpiteinä esim. haavanhoito, katetroinnit ja avanhoidot, letkuruokinta, injektioiden antaminen, näytteiden ottaminen. • yhteydenpito ja yhteistyö hoitavan lääkärin kanssa sekä lääkärin määräysten toteuttamisen varmistaminen ja seuranta • arvioidaan hoitotarvikkeiden tarve ja avustetaan niiden hankkimisessa
<i>Kodin siisteyden ylläpito</i>	<ul style="list-style-type: none"> • huolehditaan päivittäisessä käytössä olevien kodin tilojen perussiisteydestä: <ul style="list-style-type: none"> ✓ roskien vieminen ulos ✓ wc:n ja suihkutilan yleissiistiminen ✓ astioiden tiskaaminen

Käyttö- ja vuodevaatteiden vaatehuolto

- ✓ lattioiden ja tiskipöydän tahrojen ja lian puhdistaminen
- ✓ mikron ja jääkaapin yleissiistiminen

Perussiivous ohjataan omaiselle tai yksityiselle palveluntuottajalle. Astianpesukonetta käytetään, mikäli asiakas kykenee valvomaan koneen toimintaa.

- pyykit pestään säännöllisesti asiakkaan omalla pesukoneella, mikäli hän kykenee valvomaan koneen toimintaa
- avustetaan pyykkipalvelun hankkimisessa, mikäli asiakkaalla ei ole omaa pesukonetta
- vuodevaatteet vaihdetaan kerran kuukaudessa tai tarvittaessa

Säännölliseen kotihoitoon sisältyvät myös tarpeen mukaiset lääkäripalvelut.

Kotihoidossa toteutetaan myös saattohoitoa asiakkaan niin toivoessa. Saattohoito suunnitellaan yhteistyössä asiakkaan, omaisten ja tarvittaessa eri yhteistyötahojen kanssa. Saattohoidon aloittaminen edellyttää saattohoitopäätöstä. Kotisairaalan henkilökunta osallistuu saattohoitoasiakkaan hoitoon.

7 Palvelun muut edellytykset

Tavoitteena on, että kotihoito on turvallista asiakkaalle, asiakkaan itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan ja henkilöstöllä on turvalliset työolosuhteet.

Laadukkaan kotihoidon edellytyksenä on asiakkaan ja omaisten sitoutuminen yhteistyöhön henkilökunnan kanssa hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti.

Työntekijän työturvallisuuden takaamiseksi tulee huomioida, että hänen koskemattomuutensa ja syrjimättömyytensä turvataan. Häntä kohdellaan asiallisesti riippumatta hänen sukupuolestaan, uskonnostaan, etnisestä taustastaan tai muista vastaavista asioista.

Arvaamattomasti käyttäytyvät tai hoitotyötä häiritsevät lemmikkieläimet pidetään käyntien aikana kytkettyinä tai toisessa huoneessa.

Työntekijällä on oikeus savuttomaan työympäristöön. Asiakas veloitetaan olemaan tupakoimatta työntekijän läsnä ollessa. Asiakkaan tai hänen lähipiirinsä päihteiden käyttö ei

saa vaarantaa henkilöstön turvallisuutta. Päähtyneen asiakkaan yleistila tarkastetaan ja kotikäynti tehdään myöhemmin.

Asiakas sitoutuu käyttämään hoitoon liittyviä apuvälineitä (esimerkiksi sairaalasänky, henkilönostin tms.) silloin, kun niiden käyttö on perusteltua ja asiakkaan ja hoitajan turvallisuuden takaamiseksi tarpeellista.